

Д-р екон. наук Макаренко Ю. П.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ
БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ**

На фоні мінливості економічного середовища перед комерційними банками завжди стоїть завдання пошуку якісних управлінських рішень, які забезпечували б збереження ресурсів та приносили певну вигоду. Виходячи з цього, розробка та адаптація економіко-математичного інструментарію у вигляді моделей, який дозволив би ефективно формувати та розподіляти депозитний портфель стає актуальною. За своїм змістом економіко-математична модель являє собою певну сукупність взаємопов'язаних залежностей, які відображають реальні економічні зв'язки [4].

Оскільки у контексті управління портфелем депозитів важливе значення має обсяг залучених коштів та величина понесених витрат, то процес управління зводиться до оптимізації структури портфеля, який математично доцільно представити у вигляді оптимізаційної моделі. При побудові такої моделі увага приділятиметься не тому як будується об'єкт, а тому, як він має формуватися відповідно до заданих критеріїв (нормативів), через що моделі оптимізації відносять до числа нормативних [4].

Розв'язок екстремальної економічної задачі складається з побудови економіко-математичної моделі на основі висунутих концепцій, підготовки необхідної інформації та початкових даних, отримання оптимального рішення, економічного аналізу отриманих результатів і визначення можливостей їх практичного застосування [4].

Першочергово дане моделювання базується на висуванні певних концептуальних економічних припущень з їх подальшою трансформацією та представленням у математичному вигляді. Дане завдання вирішується завдяки формуванню цільової функції – залежної пояснюючої змінної з визначенням (пошуком) максимального або мінімального її значення – екстремуму, яке буде оптимальним та бажаним для керуючого суб'єкта моделювання стану об'єкта, у нашому випадку – депозитного портфеля, та відобразатиме ефективність управлінських рішень.

Даний процес супроводжується вибором пояснюючих факторів (керованих змінних), із заданням певних параметрів і обмежень на основі побудови системи критеріальних або логічних рівнянь та нерівностей. Незалежні змінні є тими контрольованими та математично невідомими характеристиками моделі, по відношенню до яких може бути зроблений вибір. У процесі оптимізаційного моделювання необхідно досягти найкращих їх значень, які відповідатимуть поставленій цілі та відобразатимуть найкращий стан системи [4].

Говорячи про оптимізацію структури депозитного портфеля, управлінські дії варто зосередити та звести до двох раціональних підходів ефективності:

1) оскільки депозитні операції є витратними з позиції банку, то тут задача має спрямовуватись на мінімізацію процентних витрат;

2) оскільки депозитні ресурси виступають базою для подальшого здійснення кредитування, то тут задача має зводитись до максимізації обсягу депозитного портфеля.

Завдання банківського менеджменту у процесі управління депозитним портфелем зводиться до визначення критерію оптимального співвідношення між різними видами депозитів. При цьому слід враховувати те, що збільшення обсягу поточної складової депозитного портфеля (депозити до запитання та поточні рахунки) зменшує витрати банку в даному напрямі, оскільки, як правило, дані депозити є найбільш дешевим джерелом ресурсів, проте послаблює ліквідність балансу. У той же час збільшення строкової складової збільшує величину витрат, проте підвищує ліквідність та стабільність депозитного портфеля.

Обсяг депозитного портфеля прямо залежить від рівня відсоткових ставок. Комерційні банки встановлюють їх рівень виходячи з головного орієнтиру – рівня облікової ставки НБУ [3]. Саме регулятор задає тенденцію здешевлення чи здорожчання вкладів. Рівень відсотків за вкладами тісно пов'язаний із процентною ставкою а кредитами: підвищення відсотків по одних веде до зростання відсотків по іншим.

Депозити в національній валюті у країнах зі стабільною ринковою економікою є у більшій мірі інструментом заощадження і накопичення, а не заробітку [1; 2].

Наявність надлишкової ліквідності банківської системи в умовах низького попиту на кредитні продукти також може слугувати причиною зниження

процентів за вкладами, або їх «консервацією» на даному рівні. У той же час за активного кредитування у банків виникне потреба в додаткових ресурсах, що послугує збільшенням попиту на депозити та або знову ж таки призупинить депозитний «ставкоспад», або призведе до їх незначного росту в гору.

Зацікавленість клієнтів-вкладників загалом залежить від економічної та політичної ситуації в країні: чим вона стабільніша, тим вищий попит. Вкладники, як і раніше, віддають перевагу вкладам у національній валюті через більшу дохідність. Окрім того, як правило вклади спрямовуються на короткі терміни. Стрімка девальвація національної валюти та посилення загроз макроекономічній стабільності можуть спровокувати відтік вкладів. Реакція банків на це проявиться стимулюванням клієнтів у підвищенні доходності депозитів.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України: Звіт про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H1.pdf?v=4.
2. Національний банк України: Інфляційний звіт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3.pdf?v=4.
3. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: Постанова Правління Національного банку України від 03.12.2003 р. № 516 (зі змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Винокурова А. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах нестабільної економічної ситуації, фінансової кризи, обумовленої наслідками пандемії COVID-19, яка посилилась під час воєнних дій на території нашої країни, що активізувалися 24 лютого 2022р., підвищеної актуальності набувають проблеми управління платоспроможністю та ліквідністю суб'єктів господарювання. Пошук шляхів та розробка заходів, направлених на забезпечення високого рівня платіжних можливостей підприємств завжди привертала увагу